

НЕОФИТ БОЗВЕЛИ - БУНТАРЯТ В РАСО

(Около 1785 – 1848 г.)

Нашият патрон Неофит Бозвели е една от най-внушителните и най-силни личности на Българското възрождане. Духовник и писател, общественик и борец за църковна независимост, сатирик и народен будител, книжовникът съчетава в едно словото и делото, перото и борбата.

Роден към 1785 година в гр. Котел, Неофит Бозвели най-вероятно е бил ученик на Софроний (тогава още поп Стойко Владиславов). Покалугерил се е в Хилендарския манастир, след което е продължил учението си в манастирски библиотеки и в някои гръцки училища. Към 1810 година става дякон в манастира и е ръкоположен за свещеник.

Съвсем млад той напуска тясната за свободолюбивия му дух монашеска килия, за да стане един от първите наставници и учители на своя народ, пламенен будител на българското съзнание и всеотдаен организатор на църковната борба.

Кое е по-необходимо – да се моли за доброто на българите или да им стане учител? Кое е по-честно – да се преструва удобно, че не забелязва как искат да погърчат цял един народ, или да приеме кръста на мъченичеството, но да отвори очите на заблудените и да обяви на цариградската патриаршия и на родоотстъпниците война на живот и смърт? Неофит изобщо не се колебае.

Към 1814 е пратен за таксидиот (представител на манастира, чиято задача е да събира средства и помощи) в Свищов, където остава около 25 години като учител и проповедник, получава архимандритски сан и разширява делото си на духовен пастир и просветител. Неофит Бозвели обикаля българските земи и опознава отблизо мъченическата участ на българския народ под гръцкото духовно робство и турската политическа зависимост. В Свищов заедно с учителя Емануил Васкидович издава през 1835 "Славенобългарско детоводство за малките деца" – енциклопедично школко ръководство в шест части. От Свищов започва и драматичната повест на борбата на будителя срещу фанариотите. Когато в някои български области населението се надига срещу гръцкото духовенство, той застава начело на

движението, прераснало в борба за пълно отделяне на българската църква от властта на Цариградската фенерска патриаршия.

Началото се поставя в края на 30-те години на 19 век с акцията на търновци да свалят омразния митрополит фанариот Панарет. Благодарение на ораторския си дар, на авторитета и личностното си обаяние Бозвели, водач на търновските пратеници в столицата Цариград, успява да организира и да спечели за делото българската цариградска занаятчийска колония.

Опитът да заеме през 1840 търновската епархия не се увенчава с успех. В Търново е пратен грък, а Неофит Бозвели е назначен за помощник на новия владика. Родолубецът се опитва да брани епархията от грабежите на митрополита, но е обвинен в антифанариотска и в бунтовническа дейност. През 1841 година е арестуван от патриаршеските заптии и откаран в Света гора.

Подложен на унижения и мъки, лишен в заточение от възможността да контактува пряко със своите съратници и сънародници, Неофит Бозвели се залавя за перото, за да превърне словото в оръжие.

През 1844 година той избягва в Цариград и продължава сред българите своята антифанариотска дейност заедно с бележития си съратник Иларион Макариополски. Неофит Бозвели става първият общонароден водач в църковната борба – борба за правото религиозните служби в българските църкви да се извършват на български език от български духовници.

През 1845 година родолубецът отново е заточен в Света гора. Там пише известния диалог “Плач Бедния Мати Болгарии”. Макар и вече стар и болен, измъчван и унижаван още по-жестоко, Бозвели продължава делото – със словото и с примера си. След неуспешен опит за бягство е поставен при още по-непоносими условия и умира мъченически на 4 юни 1848 година.

Неофит получава от враговете си прозвището Бозвелията - то означава луд, буен, непокорен. Именно такива личности – независимите, непокорните, лудите глави – през драматичния период на Възраждането, през героичната епоха на националноосвободителните борби изведоха България на пътя на свободните народи. Бунтарят в расо Неофит Бозвели завещава на всички поколения българи както безграничната си любов към майка България, така и примера си на неуморим борец и духовен водач.